

De Heere opent

Opnieuw maakten we een reis naar Oekraïne en wel een zeer indrukwekkende. En dat om vele redenen. De maand mei is in Oekraïne wellicht de mooiste maand om te reizen vanwege de aangename temperaturen, de vele zonuren en de prachtige groene en gele uitgestrekte velden en bossen. Maar de eerste week van mei is ook de week van herdenken van de gruwelijke uitroeiing van de Joodse bevolking in heel Oekraïne. We woonden een herdenking bij en bezochten een Holocaust museum. Daarnaast bleek opnieuw in de contacten met de Joodse mensen van Chesed en de Joodse mensen die we thuis bezochten de diepe verbondenheid en vriendschap die er is ontstaan. Tellen we daarbij op dat er zulke mooie openingen gegeven zijn om te spreken over de God van Israël en haar Messias Jesjoea en je

beseft dat we een bijzonder God hebben en dat we in een bijzondere tijd leven. Want de Heere is het die opent en niemand sluit en Hij brengt ons samen als één volk.

Middernacht

We reisden deze keer met tien personen in twee busjes en een camper. Gijsbert en Jacqueline Visser en hun twee kinderen, William en Niek, Lenart en Lida Vlot en hun zoon Job, Hans Breeman en Wim en Ria Verwoerd vormden samen het Roechama team. Dat er kinderen bij waren bleek voor de Joodse mensen in Oekraïne heel bijzonder, overal werden zij met open armen en met veel liefde ontvangen.

In de sabbat samenkomst op 2 mei

"U dan, wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob, wees niet ontsteld, Israël! Want zie Ik ga u verlossen uit verre landen, uw nageslacht uit het land van hun gevangenschap. Jakob zal terugkeren, rust hebben en zonder zorgen zijn, en niemand zal hem schrik aanjagen." (Jeremia 46:17)

Reis in teken van herdenken

Monument bij het massagraf van
17.500 Joden in Rovne

in Nieuw-Lekkerland werden we als groep uitgezegd. De kinderen ontvingen van de kinderen van de gemeente cadeautjes om in Oekraïne uit te delen. Aan het eind van de middag gingen we op reis. De reis door Duitsland en Polen verliep voorspoedig. De eerste overnachting was in Duitsland. De volgende dag bereikten we pas om 19.00 de Pools- Oekraïense grens. Gelukkig waren we in een half uur de grens over; een record. Daarna moesten we nog 150 kilometer voordat we in de eerste plaats van bestemming, Rovne, aankwamen. Het was inmiddels al middernacht, Oekraïense tijd. Het late tijdstip weerhield de directeur van Chesed, Gena, en zijn vrouw Alla en hun christelijke vrienden Pavel en Arsen er niet van om ons aan het begin van de stad op te wachten en naar ons hotel te begeleiden.

Tweede Babi Jar

Op maandagmorgen werden we tegen elf uur opgehaald om de herdenking van de massamoord op 17.500 Joden in het bos aan de rand van Rovne mee te maken. Deze herdenking stond eigenlijk gepland voor de dag ervoor, zondag 3 mei. Toen de directeur Gena enkele weken ervoor hoorde dat wij er dan niet bij aanwezig konden zijn, heeft hij de herdenking speciaal voor ons verzet van zondag naar maandag. Het was dan toch een nationale vrije dag.

Op de plaats van het monument verzamelden zich een groep van zo'n 100 mensen. Er werd ons kort uitleg gegeven door iemand van Chesed:

"Deze massamoord wordt wel het 'tweede Babi Jar' genoemd." Babi Jar is de naam die gegeven is aan de plaats van de massamoord op 34.000 Joden in Kiev.

Massamoord

In Rovne is dus hetzelfde gebeurd: *"Op 28 juni 1941 werd Rovne door de nazi's veroverd. De stad werd zelfs tot centrum van het Reichskommissariat Oekraïne gemaakt. Op het moment van de inname was ongeveer de helft van de stad Joods. De Joden in de stad werd gevraagd op 6 november zich te verzamelen op een ontmoetingsplaats in de stad. Zij dachten geen kwaad, het was immers nog het begin van de oorlog. Ook hoefden niet alle Joden te komen; artsen, juristen en advocaten konden nog blijven. De overigen werden meegenomen naar de bossen van Sosenski aan de rand*

In gesprek met de rabbijn

Ons team met Raya en Klaas

"...1.500 Joden
vonden de dood in
Rovne..."

van de stad. Daar moesten ze zich uitkleden en werden ze een massagraf ingeschoten of er zelfs levend ingegooid." De gids ging verder: "Het begon allemaal op 6 november 1941, maar de Duitsers hadden elektrische lampen op de plaats gericht, zodat het gruwelijke moorden 's nachts door kon gaan. Het ging door tot de volgende morgen. 17.500 Joden vonden de dood. De overige 5000, die nog mochten blijven leven werden in juli 1942 gedeporteerd naar het 70 kilometer verderop gelegen Kostopol en daar alsnog omgebracht."

Het lijden is voorbij

We liepen de gedenkplaats over, die zich bevindt boven het massagraf. De plaatselijke rabbijn, die ons vooraf al begroet had, sprak een gebed uit op een gedenkplaats. We liepen rond en daarna langs een trap naar beneden langs het kunstwerk van de voetstappen in het zand, die alleen maar naar beneden gericht waren; er waren geen voetstappen omhoog.

Toen waren er toespraken van o.a. de burgemeester van de stad en er werden gedichten gelezen. Ook Wim werd spontaan uitgenodigd de mensen toe te spreken. Dat ervoeren we als heel bijzonder. Hij sprak over het waarom van het lijden, en dat we niet op alle vragen antwoorden krijgen in dit leven. Hij benoemde het zwijgen van de christenen en het gruwelijk moorden in naam van Jezus. Wim proclameerde ook de belofte "Troost, troost Mijn volk, ... God zegt: In al jullie benauwdheid ben ik benauwd, het lijden is voorbij, haar ongerechtigheid verzoend." (Jesaja 40:1) Vrijmoedig sprak Wim de voornamelijk Joodse mensen toe: "God keert alles om; Hij verzamelt Zijn volk. Na de Holocaust kwam er de staat Israël, Jeruzalem wordt weer bewoond en de tijd komt dat de kinderen in vrede kunnen spelen op haar pleinen, i.p.v. dat zij het massagraf worden ingedreven. Er is hoop want de Messias komt spoedig. Daarom willen wij jullie ook een lied toezingen; Ose Sjalom. Hij die vrede

maakt in de hoge, geve vrede over ons allen en over heel Israël." We zongen hen als groep dit lied zegenend toe. Aan de reacties en de dankbare gezichten was te zien dat de boodschap en het lied goed overkwamen. Zelfs de rabbi kwam Wim een hand geven en zei: "Heel erg bedankt voor je woorden." Ook heel bijzonder was dat ook een Messiaanse voorganger, Oleg, het woord kreeg en daarna samen met een groepje Messiaanse gelovigen een lied zong; heel indrukwekkend allemaal. Gena vertelde ons dat de Rabbijn het eigenlijk niet goed vond dat de Messiaanse voorganger ook het woord kreeg: "Maar ik ben met iedereen bevriend." Met de Messiaanse voorganger hadden we na afloop nog een korte ontmoeting. We gaven een aantal boekjes 'Kom naar huis' in het Russisch aan hem mee.

Toevallig

Direct hierna zouden we een aantal sponsorgezinnen bezoeken. Het was heel bijzonder dat tegelijk met ons bezoek aan Rovne 'toevallig' ook Klaas en Raya Oppedijk uit Drachten in Rovne waren. We hebben elkaar leren kennen in een andere Messiaanse gemeente. Raya is Oekraïense van geboorte en kent ook goed Neder-

De rabbijn spreekt een gebed uit

Toespraak van de directeur van Chesed

Cadeautjes voor Anastasia en Anna

lands. Zij gingen met de familie Vlot en Hans op bezoek bij de familie Kornelstjoek bestaande uit moeder Tanja, vader Vladimir en de twee dochters, de 12-jarige Anastasia, en de 8-jarige Anna. Ze namen hen mee vanaf de gedenkplaats, waar Tanja's vader Jura en haar twee meisjes ook aanwezig waren, naar het dorp Zaborol. Daar woont het gezin in een oud huis dat oma achtergelaten heeft.

Ze leven in moeilijke omstandigheden. Tanja lijdt aan chronische ziekten, o.a. aan suikerziekte. Veel geld gaat op aan behandelingen in het ziekenhuis. Vader Vladimir werkt als monteur bij de spoorwegen. Het bezoek was heel fijn. Bij het huis is een grote moestuin en natuurlijk moest er van de twee Nederlandse tulpen die de tuin rijk is, een foto gemaakt worden. Samen met de ouders van Vladimir hebben ze een moestuin en een paard en een koe. De hond en de kippen zijn van Tanja en Vladimir.

Tanja werkt parttime bij een soort sociale dienst en verricht huishoudelijke hulp.

Ik kan haar niet missen

Vladimir is niet Joods, maar Tanja wel. Haar vader en moeder hadden plannen om naar Israël te gaan maar toen haar moeder in 2011 overleed aan suikerziekte kon de emigratie niet doorgaan. Op 30 mei 2011 waren de papieren in orde en op 7 juni overleed Jura's vrouw. Als we aan hem vragen of hij nog steeds verlangt naar Israël te gaan, springen de tranen in zijn ogen. Hij verlangt naar Israël: *"maar ik kan haar niet missen,"* zegt hij, terwijl hij naar zijn dochter Tanja kijkt. Toen we het boekje 'Kom naar huis' gaven, bleef hij hier de rest van de tijd dat we op bezoek waren in bladeren en vroeg aan Tanja of hij het eerst mocht lezen. Jura vertelde dat hij geen mogelijkheden ziet om naar Israël te gaan, aangezien er verder geen familie meer is die hen kan helpen dit te regelen. Jura is niet gelovig omdat hij communistisch is opgevoed. Raya merkte dat er bij Jura ook geen 'Joods gevoel' aanwezig is. Hij viert wel bij Chesed de feesten maar doet dit vooral voor de gezelligheid.

Gewoon vergeten

Ondertussen ging de andere groep, samen met directeur Gena, op bezoek bij de familie Stavrovski: moeder Galina en haar gehandicapte zoon Sasja. Galina vertelde dat zij ge-

trouwd is geweest met een Joodse man Joeri; *"Er was vrede in ons gezin, totdat Sasja geboren werd in 1994. Sasja bleek gehandicapt te zijn. Toen begon de onenigheid met mijn man. Hij wilde niet zorgen voor een invalide zoon en in 1994 vertrok hij naar Israël. Hij heeft ons gewoon vergeten."* Galina kan niet werken omdat zij Sasja niet alleen kan achterlaten en zij krijgen alleen voor Sasja hulp van Chesed. Alleen hij is immers Joods, Galina niet.

Het pensioen dat Galina krijgt is maar 1080 Grivna (€ 40,-) per maand.

"Daar heb ik dan 36 jaar voor gewerkt," verzuchtte Galina. Sasja ontvangt 1660 Grivna (€ 65,-) *"Heel veel hiervan gaat naar medicijnen."* Galina roemde Chesed: *"Zolang Chesed bestaat komt Sasja bij Chesed. Hij gaat naar de feesten en hij wordt soms opgehaald om naar het bos te gaan."* Dat Gena een hart heeft voor zwakken bleek ook tijdens dit bezoek. Sasja reageerde heel opgetogen op Gena's aanwezigheid. Hij genoot ook van ons bezoek en wilde ook wat graag op de foto.

We boden Galina een tas aan met kaas, stroopwafels, shampoo enz. Het boek de Schuilplaats van Corrie ten Boom was ook hier het eerste boek dat we gaven. Het zal zeker gelezen worden.

Hij bleef bladeren in het boekje 'Kom naar huis'

Groot drama

Het volgende gezin dat we bezochten bestaat uit de 43-jarige moeder Natalja en haar 13-jarige dochter

"...hij bleef er tijdens ons bezoek de hele tijd in bladeren..."

Een groot drama voltrok zich

Projecten

Naast de sponsorgezinnen steunen we ook diverse projecten, zoals bijvoorbeeld de eetzaal in Moekatsjevo. Kijk op onze website voor de projecten.

U kunt een gift overmaken op:

NL54 RABO 0362 4394 86
t.n.v. Stichting Roechama.

www.roechama.nl

Hij wilde wát graag op de foto

Alexandra. In dit gezin heeft zich een groot drama afgespeeld. De Joodse vader heeft zich in een ernstige toestand van dronkenschap van het leven beroofd. Hij had geen vast werk en raakte alcoholverslaafd. Behandelingen door een dokter hadden niet geholpen met uiteindelijk dus een dramatische afloop.

In die moeilijke tijd besloot de schoonmoeder dat ze niet langer met haar schoondochter en kleindochter wilde samenwonen in dezelfde flat. Zij wonen nu in een klein één-kamerflatje. Aan alles in het flatje is te zien dat ze heel sober leven. Moeder Natalja heeft gelukkig halve dagen werk in het dagcentrum van Chesed. Zij werkt met ouderen. Natalja is heel creatief, zij kan heel mooi borduren. Het verbaasde ons dan ook niet echt dat haar dochter Alexandra desgevraagd aangaf zij styliste wil worden: "Of ik wil iets met bloemen doen." Er is een hamster in een kooi aanwezig, die door Alexandera wordt verzorgd: "Het is belangrijk om voor iets te zorgen," gaf Natalja als reden voor de aanwezigheid van het diertje.

Bedrijven gesloten

Toen we het over het inkomen en de prijzen hadden, begon Gena te vertellen hoe iedereen te lijden heeft onder de huidige hoge prijzen: "We betaalden voor het Chesed gebouw altijd 4000 Grivna per maand voor gas, dat is nu 18.000 Grivna. Het water is ook duurder en zelfs voor de vuilnis betalen we meer. De regering belooft subsidie, maar niemand krijgt het. Heel veel mensen hebben geen werk. Veel fabrieken zijn gesloten, door de hoge gasprijs is het voor Europese bedrijven ook niet meer rendabel." Gena noemde voorbeelden van bedrijven die gesloten zijn. Eén verlich-

tingsbedrijf die in heel Europa kon concurreren met ander bedrijven is opgekocht en om zeep geholpen, om de concurrenten de ruimte te geven: "Goede specialisten zijn ontslagen en met een jaar salaris naar huis gestuurd" En zo noemde hij nog meer voorbeelden van bedrijven die 'vernietigd' zijn. De volgende dag zouden we door een gedeelte van Rovne rijden, waar we met eigen ogen zagen hoe fabrieken geruïneerd zijn en leeg staan.

Oorlog gaat door

Ook de oorlog in het oosten, die nog steeds doorgaat, kwam ter sprake: "Elke dag begint het nieuws met het vermelden van het aantal doden en gewonden. Er zijn aan Oekraïense kant nu al 6500 doden gevallen van de Russische kant kan ik het niet zeggen." Het is wel duidelijk dat Rusland niet tevreden is met de Krim, maar dat zij ook een aanvoerroute over land willen creëren. Daar is de strijd nu op gericht: "Steeds vult Rusland het leger aan met manschappen en materieel. Er zijn al 15 tot 17 zogenaamde hulpkonvoeien vanuit Rusland binnengekomen, die door niemand gecontroleerd mogen worden. Na de komst van een konvooi nemen

De twaalf stammen van Israël op een deur bij Chesed Osher

de beschietingen weer toe."

We betrokken Natalja en Alexandra weer in het gesprek. Natalja is in Hongarije geboren, omdat haar vader soldaat was en daar gelegerd was. Haar vader overleed in 1983, haar moeder leeft nog. We gaven nog de tas met spullen en het boek van '12 Joden vinden de Messias'. Het boek 'De Schuilplaats' had Natalja de laatste keer al gekregen om voor te lezen aan de ouderen. Ze bleek dit al gedaan te

"...we betaalden 4000 Grivna voor gas, nu 18.000..."

hebben.

Leef je nog?

We bezochten deze eerste dag tenslotte ook Aleksei (64) en Alla Tsjekerski (64). Het eerste echtpaar dat wij zijn gaan sponsoren in deze provincie. Aleksei kreeg in 2000 een insult en is daardoor invalide. Het pensioen wat zij ontvangen is minimaal, daarvan kan alleen de huur van de flat worden betaald. Ze houden helemaal niets over om van te leven. De sponsoring van Roechama betekent voor hen heel veel. Aleksei zat, zoals hij altijd zit, achter zijn bureautje met een computer op zijn (slaap)kamertje. Aleksei begon direct over het skypen tegen Ria: "Ik heb je gevonden op Skype, maar ik kreeg je niet te pakken. Al zou je alleen maar zeggen; "Aleksei, leef je nog? en; "We komen gauw", dan zou dat al genoeg zijn." Zo hield hij een pleidooi om af en toe te kunnen praten met ons.

Hij zal niet sterven

Aleksei was ook zo blij met het bezoek: "Ik ben al 15 jaar niet buiten geweest, mijn rechterkant werkt niet meer. Na mijn eerste infarct kon ik nog lopen, maar na mijn tweede niet meer. Ik ben toen toch opgeknapt, dankzij mijn vrouw," Zijn vrouw Alla verbeterde hem liefdevol: "Dankzij God," "Ja," beaamde Aleksei, "natuurlijk, maar toen ik twintig dagen in coma lag, is zij altijd bij mij geweest, toen ik mijn ogen open deed, zag ik haar. Ze namen mij mee naar het ziekenhuis om te sterven, maar mijn vrouw zei: "Hij zal niet sterven." "Ja," beaamde Alla, "de Heere heeft tegen mij gezegd in een droom: "Hij zal niet sterven.""

Aleksei vervolgde: "Ik kon anderhalf jaar niet praten en ik kon niet over-eind, maar Alla was altijd bij mij. Ze probeerde me te laten zitten, maar ik viel telkens om, maar dag na dag, jaar na jaar hebben we geoefend."

We zien de liefde van Aleksei tot zijn vrouw en ook andersom. Nu zit hij hele dagen achter de computer en kan muziek en preken luisteren en met mensen contact maken. Maar van zijn kamer komt hij niet. Aleksei vertelde ook nog hoe hij zich bekeerd had en de Heer had aangenomen en

hoe hij daarvan getuigde tegen twee kameraden die op bezoek kwamen met wodka en zeiden: "Laten we drinken, je vrouw is er toch niet." Aleksei bezweek niet voor de verleiding: "Die kameraden zijn maar één keer geweest. En ik was ongerust en vroeg me af: "Wie zal er dan nog bij mij komen?" Wim bemoedigde hem door te zeggen; "Nu heb je anderen er voor in de plaats gekregen en ook ons als nieuwe vrienden, die als familie voor je willen zijn,." "Ja," bevestigde Aleksei, "er verschenen nieuwe mensen, gelovigen, die God bij mij bracht."

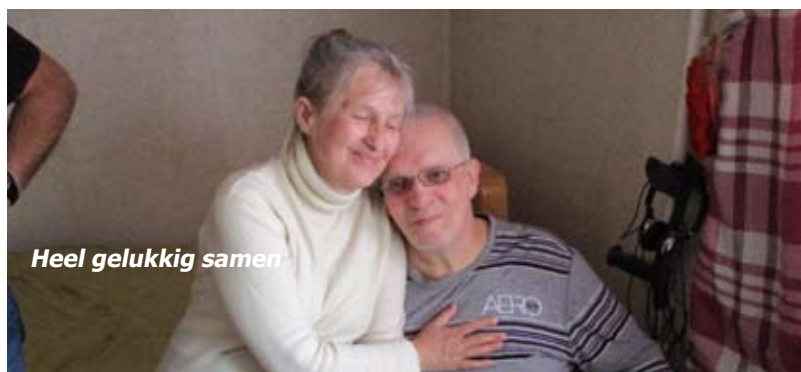
Alla betoonde zich ook heel dankbaar. We zagen dat het echtpaar, ondanks hun zeer arme leefomstandigheden,

Provincies deze reis

We bezochten deze reis de provincies in Oekraïne die geel aan zijn gegeven in onderstaande kaart.

Nieuwe vrienden

Heel gelukkig samen

"...Zijn vrouw Alla verbeterde hem liefdevol: "Dankzij God"..."

Een prachtig kunstwerk bij Chesed Osher

heel gelukkig was. We zongen en baden nog met hen en gaven hen de tas met spullen, en nog wat voedsel. We ontvingen van hen allemaal zegenende woorden.

We kwamen als twee groepen weer bij elkaar en wisselden onze ervaringen met elkaar en aten met elkaar pizza's op een terrasje.

Chesed Osher

De volgende morgen kregen we eerst een rondleiding in het Chesedgebouw. We kregen een goede indruk van alle aspecten van de hulpverlening die Chesed Osher in de provincies Rovne en Lutsk verleent. Opvallend is toch wel het hoge creatieve en kunstzinnige gehalte van de vele werkstukken die door de mensen en ook de kinderen zijn gemaakt, die door het hele gebouw heen zijn ten toongesteld. We losten veel spullen uit de busjes, naast koffers met kleding, beddengoed en incontinentie materiaal o.a. ook een fiets voor Alla, de vrouw van de directeur. Voor hem brachten we in oktober al een fiets mee. Zo hoeven zij geen gebruik meer te maken van

het openbaar vervoer om op hun werk te komen.

Ze liet me niet gaan

Daarna gingen we weer in twee groepen uiteen. Raya als vertaalster met de ene groep en Ria met de andere. Lev Fejgman werd als eerste bezocht. Hij werd geboren aan het eind van de oorlog. Tot zijn moeder vorig jaar overleed, leefde hij met haar samen; *"Ik ben geboren in Rusland, mijn vader komt wel hier vandaan, maar hij zat in het leger en was gelegerd in de Oeral."* Lev blijkt twee zussen te hebben die in Israël wonen met hun kinderen en kleinkinderen. Op onze vraag of hij ook niet wil gaan, antwoordde hij: *"Ik heb geen andere weg, maar het hangt wel van mijn gezondheid af; de eerste hulp kan ik niet waarschuwen, wanneer er iets gebeurt."* Lev heeft een klein insult gehad, heeft hoge bloeddruk en hij loopt moeilijk. Daarom komt hij ook helemaal niet buiten. Hij vervolgde: *"De man van mijn zus komt hierheen op 18 mei om mij op te halen, dat is zo geregeld met Sagoet. En op 26 mei hoop ik met hem mee te gaan naar Israël."* Lev blijkt zijn papieren allemaal al klaar te hebben; *"Toen mijn moeder nog leefde, liet ze mij niet gaan."* Toen we voorstelden om te bidden, haalde

Lilja met een kaart uit Nederland

Lev zijn gebedskleed en hulde zich daarin. Na het gebed gaven we hem het boek van Jacob Damkani 'Waarom ik?', 'de Schuilplaats' en een kalender met Bijbelteksten. We hopen dat Lev inderdaad Aliya gaat maken.

Een wrak

Het bezoek dat hierna volgde bij Lilja en haar zoon Igor heeft ons diep geraakt. Lilja, geboren in 1946, is invalide van de 2e groep. Zij heeft een auto-immuunziekte. Veel erger nog voor haar is dat haar zoon Igor, geboren in 1967, grote psychische problemen heeft. Dat is ontstaan toen hij in dienst was bij het Sovjetleger; de vernederende ontgroening en de twee zware dienstjaren, gedurende welke hij ook geslagen en mishandeld werd, hebben hem tot een wrak gemaakt. Toen de psychische problemen begonnen heeft zijn vrouw hem in de steek gelaten, ze kon niet omgaan met een psychisch zieke man. Igor is nu invalide van de 1e groep, de zwaarste gradatie. Igor kwam tijdens het bezoek twee keer uit zijn bed, aan het begin en aan het eind, de rest van de tijd lag hij diep onder

Lev met gebedskleed

"...Toen mijn moeder nog leefde, liet ze me niet gaan..."

Een kudde koeien
op de weg

de dekens. Lilja's gelaatsuitdrukkingen verraadden een zwaar lijden. Een man heeft ze niet meer: *"Zes jaar geleden is hij overleden, hij kon het niet meer volhouden."* Ze gaat weleens naar buiten, maar voegde ze er aan toe: *"Altijd met hem."*

Het leven op zijn kop

Igor kon in zijn jeugd goed leren. Hij maakte in 1988 de medische faculteit af, maar daarna moest hij in het leger: *"Hij was gelegerd aan de Finse grens. Hij is naar huis gekomen en het leven werd op zijn kop gezet,"* zo verzuchtte Lilja. We vonden het moeilijk om hier te troosten. We gunden hen zo dat er nog verandering komt en dat kan alleen God doen. We baden met haar en bij het weggaan kwam Igor ook nog even uit zijn bed en we baden ook met hem, in Jesjoea's naam, ook voor genezing. We hopen dat Lilja door het boek van Corrie ten Boom zich op God en Jesjoea zal richten om hulp. We namen ons voor deze twee niet te vergeten in onze gebeden. Ook kaarten met Bijbelteksten zullen hen goed doen; de eerste hadden ze al ontvangen.

Roman

De andere groep was ondertussen op bezoek geweest bij Roman, 67 jaar, die door een erfelijke ziekte slechtziend is en kort geleden een insult heeft gehad. Zijn kamer was donker en muf. Roman kan niet goed lopen en gaat niet meer naar buiten. Hij heeft altijd op een fabriek gewerkt, waar hij werk deed dat speciaal was

afgestemd op slechtienden. Hij plakte daar iets op flessendoppen. Roman leest en kijkt televisie. Zijn vader heeft de oorlog overleefd en is 85 jaar geworden. Nele, de vrouw van Roman, is zeven jaar geleden overleden. Roman heeft één zoon, de 30-jarige Edik en een broer Micha in Rovne (met een eigen boekwinkel) die erg goed voor hem zorgt. Ook krijgt Roman vier keer per week hulp van Chesed voor de boodschappen, de was en het eten; in totaal tien uur. Hij is daar erg blij mee. Toen we uitlegden wat stichting Roehama doet en waarom wij hulp geven aan Joodse mensen, was Roman zichtbaar ontroerd.

Toen we hem vroegen waar we voor konden bidden, vroeg hij gebed voor zijn broer Micha die zo'n grote steun voor hem is en voor zijn zoon Edik: *"Edik heeft veel problemen gehad met alcohol, maar het gaat nu beter met hem."* Roman vroeg ook gebed voor zijn voeten. Verder vertelde hij dat zijn broer en zoon sinds een jaar de synagoge bezoeken en veel leren van de rabbi. We gaven hem het boekje 'Kom naar huis' en lazen voor hem psalm 91.

Idyllisch

We namen afscheid van Raya en Klaas en reden met spoed naar het hoogste gebouw van de stad. Daar werd op ons gewacht. We waren uitgenodigd door de christelijke vriend van Gena en Alla, Pavel, voor een warme maaltijd in het restaurant op de tiende verdieping. Alles stond al klaar. Pavel, die chirurg is, stelt zijn gaven en geld beschikbaar om het Joodse volk in alles te helpen: gratis operaties, monumenten betalen, gasten een maaltijd aanbieden enz. We hadden nog een goede tijd samen en bespraken een eventuele volgend bezoek aan Rovne. Daarna namen we afscheid en werden we nog de stad uitgeleid door onze vrienden. We hadden nog 3 ½ uur voor de boeg om in Chmelnitsky te komen. De reis was als een sprookje. Niets in het landschap verraadde dat er zo'n grote crisis en oorlog in het land gaande is. Alles lag er zo idyllisch bij. Een kudde koeien op de weg bevestigde dit beeld.

In Chmelnitsky werden we, ondanks dat het al half negen was, opgevangen in het kantoor van Chesed Bhest. De ontmoeting was allerhartelijkst en het team had voor ons een heel programma in elkaar gezet. Net zoals wij dat in Nederland eind augustus 2014 hadden gedaan, toen zij met 30

Ons team met Pavel en Genna

mensen op bezoek waren. We waren allemaal bij mensen in huis ingedeeld, om daar te eten en te slapen. Voordat we uit elkaar gingen losten we eerst de drie busje voor een groot gedeelte. Een ieder van ons had zo zijn/haar eigen ervaringen in het gezin waar we waren ondergebracht.

Kamenets-Padolski

De volgende morgen werden we weer bijeengebracht bij het Chesed gebouw. Van daaruit zouden we met een 16-persoonsbusje gereden worden naar Kamenets-Padolski, 100 kilometer naar het zuiden, tegen de Moldavische grens aan.

Het was gezellig, zo met elkaar, met af en toe wat uitleg over de omgeving. Maar de snelheid waarmee gereden werd, zorgde ook wel voor wat stress.

In Kamenets-Padolski bekeken we samen met Sonja, een werkster in het kantoor, als eerste het gemeenschapsgebouw, dat een grote verbouwing had ondergaan. Het gebouw was werkelijk omgewerkt tot een prachtige en praktische ruimte. We herkenden ook allerlei creatieve ideeën van de directeur Igor, die het geheel ook een heel kunstzinnige uitstraling gaven.

Miskraam

We bezochten de eerste van drie nieuwe adoptiegezinnen, die we in deze stad hebben; Sergei en Vita Driker en haar moeder Ida. We waren heel welkom. Sergei was niet thuis. Hij heeft af en toe werk als ontwerper. Beide vrouwen spreken redelijk

goed Engels, zodat een gedeelte van de conversatie in het Engels verliep. Toen Ida al 41 jaar was, werd in 1988 Vita geboren: *"Zij is de vreugde van haar moeder,"* zo reageerden wij. Toen Vita 10 jaar was heeft ze een ernstige vorm van kanker gehad. Ze heeft heel veel operaties ondergaan. Lange jaren bracht ze door in een kliniek in Kiev. Vita heeft een hogere opleiding filologie gedaan en is via het programma 'Massa' vier maanden in Israël geweest. Vanaf het moment dat er een afdeling van Chesed in de stad werd opgericht, is ze leidster van het kinderwerk. Vita trouwde met een vrijwilliger van Chesed, Sergei. In 2014 gebeurde er iets verdrietigs; ze verloren een ongeborn kindje van vijf maanden.

Mijn leven was niet goed

De gezondheid van Vita is ook nu nog niet bevredigend en ze geeft daarom veel geld uit aan medicijnen. Vita bleek een vrouw met dichtersgaven: *"Ik maak gedichten en heb een boekje uitgegeven met gedichten."* Ze was erg blij met de spontane vraag van Ria om het boek te mogen inkijken. Ze kreeg het cadeau. Ria vroeg bij het inkijken: *"Ik lees hier, 'een gebed zonder woorden,' ben je gelovig?"* Toen ontstond er een heel goed gesprek; Eerst vroeg zij; *"Hoeveel tijd hebben jullie?"* Toen we zeiden; *"Alle tijd!"* begon zij: *"Het gebed helpt mij. Toen ik in het ziekenhuis was voelde ik dat er iets moest veranderen in mijn leven. Mijn leven was niet goed."* Vita vertelde o.a. ook dat zij een maand geleden tijdens de Sederavond, waarbij ook twee rabbi's uit Canada aanwezig waren, aan het eind opeens koorts kreeg. Ze werd ziek, zodat ze ook op sjabbat niet naar de dienst kon. De rabbi raadde haar aan voor een geestelijk herstel naar Medzibush te gaan, naar het graf van

Vol emotie speelde ze

Baal Shem Tov (de grondlegger van het Chassidisme), die avond nog. Haar man zei eerst; *"Ben je gek"* maar zij voelde dat het goed was. Onderweg met haar man en de rabbi's sprak zij over het Jodaisme, ze was erg leergierig. Vita vertelde ook dat ze nooit boos op God is geweest, na de miskraam.

We spraken met haar over het Woord van God en lazen voor haar psalm 18:2 en 3 en legden uit, dat je rechtstreeks tot God kunt naderen; dat Hij een Rots en Toevlucht is. Vita hoopte dat zij door de ziekte een beter mens zou worden. Wij vertelden dat het alleen door geloof is, door vertrouwen, dat wij voor God als rechtvaardig worden gezien met als voorbeeld het geloof van Abraham. We wezen haar op het Woord van God, de belofte van God en Zijn Zoon, Die Hij gezonden heeft. Vita was heel hongerig. Op de vraag wat we voor haar konden bieden, zei ze spontaan: *"Dat ik een kind mag ontvangen."* We deden dit en beloofden haar ook op de gebedslijst te zetten. De boeken die we achterlieten en een Bijbel zullen door haar, en haar moeder, zeker gelezen worden. We besloten contact met elkaar te houden. Vita kan heel mooi zingen en gitaar spelen, ze zong en speelde voor ons een paar liederen. Daarin legde ze al haar emoties.

4000 dollar

Het volgende nieuwe sponsorgezin was een gezin met drie kinderen; moeder Alla en haar man Anatoli, de tweeling Maksiem en Vitali, die in 2002 geboren werden en Aleksej die nog maar drie jaar is. Alla is nog steeds thuis met verlof van haar werk

"...in 2014 verloren ze een ongeborn kindje van vijf maanden..."

Sonja van Chesed in Kamenets-Padolski

"...ook mijn tweede been moest worden geamputeerd. Ik heb veel gehuild..."

Zonder benen; ik klaag nooit

als boekhoudster i.v.m. de geboorte van Aleksei (drie jaar in Oekraïne). Anatoli heeft geen vast werk. Het echtpaar slaat zich er door heen met af en toe wat loon.

Maksiem heeft in 2014 een zware operatie ondergaan vanwege een goedaardig gezwel: *"Dat is in Kiev gebeurd, we zijn daar zo vaak geweest, ook voor controles. Eerst dachten ze aan een longontsteking, het heeft twee maanden geduurd voordat ze er achter waren dat het een gezwel in zijn lymfeklier was, dat hem zo ziek en zwak maakte."* Desgevraagd gaf Alla aan hoeveel alles bij elkaar gekost heeft: *"Het verblijf, het reizen, de onderzoeken en de medicijnen, alles bij elkaar zo'n \$4000,- We hebben wat hulp van Chesed gekregen, van vrienden en ook geld geleend."*

De beide oudste kinderen waren naar school en de jongste was thuis. Aleksei was aan zijn slaapje toe en vond het bezoek maar eng. Daarom bleven we ook niet te lang. Na achterlating van de tas met spullen, de Schuilplaats en ook wat geld, vertrokken we voor ons laatste bezoek op woensdag.

Ik klaag nooit

Dit bezoek was bij een 'oude bekende' Tanja en haar man Anatoli. Dit was ook een bezoek om niet gauw meer te vergeten. De laatste keer dat we hen bezochten had Tanja nog één 'gezond' been. Nu waren beide benen geamputeerd.

Mila en Sonja van Chesed dachten dat het beter was dat de kinderen dit maar niet zouden zien. Toen Tanja er achterkwam dat er ook kinderen bij waren, die buiten gebleven waren, wilde ze hen graag zien. Tanja praatte zo opgewekt: *"Jullie weten dat ook mijn tweede been moest worden*

geamputeerd. Ik heb veel gehuild, maar waar zou ik zijn zonder de hulp van mijn man en de patranas (thuishulp)." Ze prees haar man een paar keer en over de patranas zei ze: *"Ik heb zo'n goede patranas, ik heb er geen woorden voor. Ze komt al voor het vierde jaar, twaalf uur per week. Ik heb nog nooit gezien dat ze boos was."* Tanja voegde later nog toe: *"Ik krijg veel bezoek en bij mij komen alleen maar goede mensen."* Voor ons was dit een reden om te zeggen: *"Dat komt omdat u zo blijmoedig bent, daarom komen de mensen graag."* Tanja reageerde met: *"Ik klaag nooit en probeer zoveel mogelijk nog te doen. Aardappels en appels schillen enzo. Dat kan ik op mijn bed zittend doen."* We zongen voor haar en haar man Anatoli. Ze klapte hartelijk mee. En omdat ze aangaf graag te lezen gaven we haar een Joodse Bijbel, en nog twee boeken. Voor de kinderen bezochten we daarna in deze stad nog een oude vesting boven op de top van een berg, die door de Turken was gebouwd met uitzicht over de hele omgeving. De jongens vermaakten zich wel.

We aanvaardden de terugtocht in sneltreinvaart, want om half zeven werden wij in het stadstheater gebouw verwacht voor een concert. We kwamen precies op tijd aan; we luisterden naar prachtige stemmen en vooral prachtige orkestmuziek en ook een optreden met een elektrische gitaar. De rest van de avond brachten we voor de laatste keer door in de gastgezinnen.

150.000 Joden

Donderdag gingen we eerst met elkaar naar het Joodse gemeenschapscentrum. We kregen een rondleiding. Er is o.a. een museumje ingericht, wat heel confronterend de vernietiging van de Joden in Oekraïne tentoonstelt, in woord en beeld. Onvoorstelbaar grote aantallen omgekomen Joden staan er achter tientallen plaatsen uit de provincie Chmelnytsky, waar in totaal 150.000 Joden werden omgebracht. In heel Oekraïne zijn in totaal meer dan 1.500.000 Joden omgebracht. Ook het schilderij waar Galina vorig jaar aan bezig was, hing nu aan de muur: een groep van 107 Joden vlak voor het

Maksiem, Vitali en Aleksei

massagraf dat voor hen gegraven was. De directeur van Chesed Bhest, Igor, vertelde: *"Verschillende familieleden van haarzelf tekende ze ook in het schilderij."* Zie voorpagina.

Jaloers

Op de tweede verdieping vonden we alles voor en over de huidige tijd, een medische kamer, een kinderspeelruimte, een creatieve kamer enz. In de gemeenschapsruimte liet Igor ons de film van het 15 jarig bestaan zien en vertelde van de activiteiten die ze voor kinderen organiseren, oa. ook excursies. Hij zei ook dat van de 400 Joodse kinderen die Chesed Bhest rijk is er 62 'risicokinderen' uitgenodigd zijn voor een kamp in Polen. Igor beantwoordde meerdere vragen. Ook de vraag of Oekraïense mensen niet jaloers reageren op de hulp die aan Joodse mensen gegeven worden. "Ja," antwoordde Igor, *"maar wij helpen bewust ook niet Joodse mensen, bijvoorbeeld niet Joodse vluchtelingen uit het oosten."*

Toen overleed mijn man

We deden nog een paar bezoeken voordat we afscheid namen en naar Vinnitsa doorreisden. Leonied of Lonja van 29 jaar en zijn oma Faina vormen samen een nieuw adoptiegezin. Het viel direct op dat oma heel creatief is. Op en in alle kasten stonden allerlei aangeklede poppen en schilderijtjes van heel eenvoudig materiaal gemaakt. De vrouwen in de groep kregen spontaan een schilderijtje. Vanwege een beperking en een relatie probleem met zijn moeder leeft Lonja bij zijn oma: *"Moeder woont in een andere stad. Er is wel contact."* Andere familieleden hebben ze niet. *"Hebben jullie weleens nagedacht over Israël,"* vroegen we. Oma zei: *"We hebben plannen gehad om naar Israël te gaan, met mijn man naar een broer, maar toen overleed mijn man."* Op de vraag of Lonja werk heeft, antwoordde hij: *"Soms wel, soms niet, ik zoek werk."* We lieten hier ook de gevulde tas en een boekje 'Kom naar huis' achter.

Drie dagen bezig

We gingen eindelijk bij Sofia langs. De eenzame vrouw, die samen woont met haar zoon, heeft bijna wekelijks Skype contact met Ria. Voor Sofia leek ons bezoek nog meer te betekenen dan voor alle anderen. De jongens raakten onder de indruk van haar werklust, toen ze hoorden: *"Al drie dagen ben ik bezig met het eten klaarmaken."* Hoewel we wisten dat we daarna in de eetzaal een warme maaltijd zouden krijgen deden we ons best de maaltijd en de kokkin eer aan te doen. Het was een goed bezoek. Hier lieten we behalve de tas ook de oude mobieltjes achter, die zoon Sasja repareert en verkoopt.

Fiets gestolen

Vóór en in de eetzaal ontmoetten we twee Joodse mannen die ook door St. Roechama gesponsord worden. Zij krijgen dus ook dagelijks een gratis warme maaltijd in het hotel van Igor; Sasja, de man die voor zijn eerste levensjaar zijn wervelkolom ernstig beschadigde door een val en die daardoor zijn levenlang invalide is en Igor, de duivenmelker, die direct vertelde: *"Mijn fiets is gestolen, de politie heeft hem gevonden, maar wil hem niet teruggeven."* We weten dat Igor alles op zijn fiets doet in de stad. We hadden nog precies één fiets over. Deze bleek geschikt. Hij mag hem gebruiken totdat zijn oude fiets wordt terugbezorgd. Igor at met ons mee en vertelde

over zijn plannen voor het nieuwe Chesedgebouw, waar we ook de tekeningen al van hebben gezien. We begrijpen dat de noodzaak van een nieuw gebouw er is, maar we konden niet beloven dat we voor dit project, dat €800.000 moet kosten, geld bijeen zouden kunnen brengen.

Troosteloos

Het bezoek van Lena was voor ons indrukwekkend, vanwege de enorm troosteloze indruk die Lena maakte. Lena is een vrouw van 55 jaar, maar zij oogde minstens 10 jaar ouder. Zij keek inriest, alsof alle hoop uit haar leven was weg gevloeid. Haar leven leek net zo donker als de kamer met de gordijnen dicht. Haar appartementje, met een brakke koelkast in de woonkamer was heel sober. Op de koelkast prijkte een afgekalfde sticker met 'I love Israël.' Negen jaar geleden brak Lena haar onderbeen. Doordat het been niet goed genezen is loopt Lena met een stok en kan zij haar werk (in de keuken van een Joodse school) niet meer doen. Van een vergoeding is eigenlijk geen sprake: *"Ik krijg maar 200 Grivna (€8.-) in de*

"...al drie dagen ben ik bezig met het klaarmaken van eten.."

Het sponsorplan van Stichting Roechama

Wilt u ook meehelpen met het bemoedigen en troosten van Joodse mensen in Oekraïne? Voor 12,50 of 25 euro in de maand helpt u een gezin in nood. Dankzij de medewerkers van de Oekraïense stichtingen Zhyttia en Chesed wordt uw geld op de juiste manier besteed!

Vraag informatie aan door een email te sturen naar:

info@roechama.nl

Zo troosteloos...

maand, want de breuk valt niet in de categorie handicap."

Lena zorgt voor haar bejaarde moeder van 80 jaar, die bij haar inwoont.

We zongen voor Lena het Hebreeuwse lied dat zij zelf opgaf: Hevenoe sjalom alechem. Tijdens het zingen veranderde haar gezichtsuitdrukking en kwam er een sprankje vreugde. Toen leek het alsof de verhalen pas echt los kwamen: *"Mijn moeder heeft het ghetto in Vinnitsa overleefd. Ze was 6 jaar toen de oorlog begon en mijn vader was geëvacueerd naar Kazachstan. Mijn opa in op 28 juni omgekomen."* We boden Lena hulp aan en ook het boek de Schuilplaats. Bij het afscheid nemen bleek het ijs echt gebroken en was haar gezichtsuitdrukking minder troosteloos. Ze gaf ons zelfs haar adres door. Voor deze vrouw zal het ook belangrijk zijn kaarten uit Nederland te ontvangen.

Warm huis

We reden naar een apotheek in het centrum waar we Zhenna ontmoetten, die daar werkt als apothekersassistente. Zij herkende ons van de bezoeken bij Asja Barmak, die al lang geleden overleed; toen zij haar als patranas verzorgde. Zhenna heeft thuis een zieke dochter Lena van 43 jaar en daarom blijft zij werken. We zegden haar ook een adoptie van St. Roechama toe.

Daarna bezochten we ook Hanna en Ira nog. Zij worden al vanaf 2007 geholpen door St. Roechama. Voor hen hadden we een pakket van een oud-klasgenote en vriendin van Hanna die al jaren in Nederland woont. Net als vorig jaar vertelden ze vol lof over het project 'warm huis'; twee keer per maand komen Joodse mensen bij hen in huis voor een ontmoeting rond een maaltijd.

Jefim Noedel, de man die alleen kan liggen en staan, had ons bezoek goed voorbereid. De buurvrouw had het één en ander gebakken (in de nacht) en in een glazen pot was een bijzonder uitziend gerecht van kip met lever tentoongespreid ter grote van

een vuist. Jefim had dit speciaal laten maken voor Levi de kleinzoon van Wim en Ria.

Oekraïne verdeeld

Het moment van afscheid nemen van de vrienden in Chmelnitsky kwam en daarna reden we naar Vinnitsa in twee uur tijd. Daar vestigden we ons in het vierde hotel van de vijf die we in totaal zouden gebruiken.

Ira, de vrouw van Koen, was bereid naar het hotel te komen om de plannen door te spreken voor de volgende dag. We zouden opnieuw in twee groepen optrekken.

Eerst gingen we vrijdag morgen naar het kantoor van Chesed Emoena en de directeur Vova waarmee wij nu al elf jaar samenwerken. Hij praatte ons helemaal bij m.b.t. het leven, de mensen en de oorlog in het oosten:

"De oorlog heeft Oekraïne verdeeld. Hoe velen zijn er al niet omgekomen?

Iedereen kent wel iemand; een familielid, vriend of kennis."

Vova beantwoordde onze vragen over de oorzaak van het conflict; *"Ik kan het conflict vanuit twee kanten bekijken. Ik heb namelijk ook vrienden in Donbas (de zichzelf benoemde staat in het oosten)"* Vova vertelde vervolgens een bizar verhaal, waaruit bleek dat alles wat in het oosten gebeurt, geregisseerd wordt vanuit Rusland.

Vova dacht positief over de Joodse gemeenschap: *"Wij hebben het iets beter dan de andere mensen, door de hulp die wij krijgen. Bij ons speelt de psychologische gedachte ook mee, dat we bij elkaar horen."*

Door Tanja, die kinderwerkster bij Chesed, worden we op de hoogte gebracht van de situatie van een nieuwe adoptie: een 14-jarig gehandicapt meisje, die door haar moeder verzorgd wordt: *"Zij kan bijna niets en wordt van zij op zij gekeerd. Ze kan wel wat praten. Haar moeder kan haar niet optillen, want ze weegt wel 40 kilo. Haar moeder werkt nog ook, al is het wel dicht bij huis."* We hadden deze vrouw en ook haar dochter willen bezoeken, maar het werd uiteindelijk te laat. We zullen hen beiden wel gaan sponsoren.

De Joodse school

We gingen naar één van de gaarkeukens die door Christenen voor Israël gesponsord wordt. De vrouw die daar in de keuken werkt, Bella, zijn we ook gaan sponsoren. Haar man heeft Alzheimer, maar daarnaast is vanwege een ziekte, waarbij ledematen afster-

Vova, directeur Chesed Emoena

ven, één van zijn benen tot boven de knie geamputeerd. Bella doet haar werk met grote toewijding. We gaven haar een tas met leuke en lekkere spullen en het boek de Schuilplaats en de brochure Kom naar huis.

Daarna stond een bezoek aan de Joodse school op het programma. De kinderen konden dan mooi hun cadeautjes aan de Joodse kinderen geven. We maakten hernieuwd kennis met de rabbijn Sjael, die we in 2005 ook ontmoetten toen we allemaal schoolpakketten brachten. Dat was in een ander gebouw. Het was voor de kinderen aan beide kanten feest; het uitdelen en ontvangen gaf veel vreugde. Daarna aten we hetzelfde wat ook de kinderen te eten kregen. Het was heerlijk.

Bekijk het maar

We gingen in twee groepen uiteen. Ira was de vertaalster in de ene groep en Ria in de andere.

Vova, die ondertussen twintig jaar is, lijdt aan een spierziekte. Hij woont met zijn moeder Alla en zijn zus Diana in een kamertje van drie bij vier meter in de flat van Alla's schoonmoeder. In deze flat wonen ook de ex-man van Alla en zijn moeder nog. Omdat de ex-man geen alimentatie kan betalen, moet hij hen in laten wonen in de flat. De relatie met de schoonmoeder, oma, is heel slecht. Zij doet soms de deur op slot van de keuken en de wc en dan zegt ze: "Bekijk het maar! Het liefst zou ze willen dat het gezinnetje uit het flatje gaat, maar waar moeten ze heen? Geld voor een andere woonruimte is er niet. Ze slapen met zijn drieën op een sofa en twee stoelen, die 's nachts tegen elkaar geschoven worden.

Kaarten uit Nederland komen niet

Met z'n drieën in een kamer van 12 m²

in hun handen, die worden door de schoonmoeder in beslag genomen. Gelukkig gaat Vova twee keer per week naar het dagverblijf, waar hij prachtige borduurwerk maakt, hij haakt bijvoorbeeld erg mooie kledingjes, waarvan er ook een paar werden meegegeven.

Vader Konstantin woont ook in flat en is soms gewelddadig. Hij heeft al een keer 100 uur werkstraf gekregen omdat hij Diana letterlijk het ziekenhuis had ingeslagen. Omdat Alla niet Joods is, alleen haar ex-man Konstantin, kan Vova niet naar Israël. Diana zou nog wel kunnen, omdat ze nog geen 18 jaar is. Het boekje 'Kom naar huis' kan haar wellicht nog op tijd doen besluiten. We ervoeren dat gebed voor Vova wel erg nodig is.

Ik weet wat ik hier heb

De volgenden die bezocht werden waren Igor en zijn vader en moeder. We helpen Igor al elf jaar, hij is ondertussen 21 jaar. Igor heeft een beperking, net zoals zijn moeder Ina, die ook niet kan werken vanwege psychische klachten en beperkt gezichtsvermogen. Daarom heeft Igor ook

nooit een vervolgopleiding gedaan. Hij krijgt nu wel een uitkering, net als Ina. Ze wonen met zijn drieën in een éenkamerflat. Vader is alcoholist en alhoewel hij soms met een tractor werkt verricht, is hij meestal werkloos. De Bijbel werd blij aanvaard en ook het boekje 'Kom naar huis', maar het commentaar op de uitnodiging: "Naar huis toe?" was duidelijk: "Nee hoor, we hebben het hier prima, ik weet wat ik hier heb, in Israël niet."

Een grote baby

Ook Vika en haar moeder Tanja worden al meer dan tien jaar door Roechama geholpen. Vika is verlamd vanaf dat ze anderhalf jaar was. Toen ging het bij een ruggenprik mis, het zenuwstelsel werd geraakt en ze raakte helemaal verlamd. Tijdens het bezoek werd Vika in een stoel gezet, het was toen maar een 'klein hoopje', net een grote baby. Tanja doet haar in haar armen onder de douche. Bij gebrek aan iets beters moet een elektrisch kachelletje naast haar, haar warm houden. Tanja's leven staat op zijn kop. Haar man, die haar verliet vanwege alle problemen is al vijf jaar

Op bezoek bij een Joodse school met cadeautjes voor de kinderen

Met de nieuwe skeelers

geleden gestorven. Net als haar zoon nu, was hij alcohol verslaafd. Dat is ook de reden dat Tanja geen geld krijgt, het sponsorgeld wordt gebruikt voor pampers. Gelukkig konden we haar 20 pakken luiers geven; een pak luiers kost in Oekraïne € 18.--. Omdat Vika's vader Joods was maar haar moeder niet, kan zij niet naar Israël. Haar moeder moet haar verzorgen en die mag niet mee.

Aan Tanja werd behalve een tas met spullen ook een Bijbel en een ander Messiaans boekje gegeven. Deze groep ging ook nog langs voor een bezoek bij Arkady en Valerie Trymba. Beiden hebben een verstandelijke beperking. In het appartement op de vierde verdieping was het vies en er hing een nare lucht. Er zijn behalve een bed, een klein tafeltje en een lege kast verder geen meubelen. Vader Valerie ligt veel op bed, ook tijdens het bezoek. Met Arkady werd kort gesproken. Hij was niet heel toeschietelijk. Het bleef bij een kort bezoek.

Groot hart

De andere groep vroeg aan taxichauffeurs de weg naar de juiste adressen. Dat lukte heel goed. Het eerste bezoek was bij de familie Kaploen, in het oude stadsdeel in het zuiden. Kostja, die gescheiden is, leeft daar met zijn ouders en zijn zontje Sasja. De ouders van Kostja zijn beide holocaustoverlevenden. Tijdens een vorig bezoek vertelde Zor, zijn vader, uitgebreid over zijn ervaringen. Kostja ontving ons heel hartelijk "Wij heb-

ben een groot hart nodig. Ik weet dat er in Nederland mensen zijn met een groot hart, we zijn zo dankbaar voor de hulp." zo uitte Kostja zijn dankbaarheid. En zijn zoon Sasja was zo ontzettend blij met de nieuwe skeelers die wij in Nederland voor hem hadden gekocht. Hij deed ze gelijk aan. Kostja vertelde dat hij, omdat het nu de week van herdenken is, zijn zontje uit de Schuilplaats van Corrie ten Boom voorleest. Kostja deelde ons mee, hoe Sasja's moeder nu probeert om Sasja bij haar te krijgen. Uit het verhaal begrepen wij dat de relatie problematisch is. Kostja wordt door zijn ex-vrouw beschuldigd dat hij een slechte vader zou zijn, hij zou ook drinken: *"Ze kijken niet naar Sasja hoe het met hem gaat. Maandag ga ik weer voor een gesprek naar de dienst die hierover gaat, maar als mensen geen hart hebben.... ik weet niet wat ik moet doen, ik bid er elke dag voor,"*

Kostja kwam bij ons over als een zorgzame en lieve vader, die trouwens ook heel goed zorgt voor zijn beide ouders, die hulpbehoevend zijn: *"Willen jullie nog even bij hen gaan kijken in hun slaapkamer? Dat zullen we heel erg fijn vinden,"* zo overtuigde Kostja ons om ook even bij zijn ouders te gaan kijken. *"Sasja helpt mij ook, als ik in de tuin ben en hij ziet of hoort dan opa of oma hulp nodig hebben, dan komt hij mij halen."*

De twee oude mensen liggen tegenover elkaar beiden op een soort bank. Ze waren net wakker, maar Zor begon gelijk te vertellen; Het ging gelijk over de oorlog; hoe dicht ze bij Babi Jar woonden en hoe hij samen met zijn moeder 's nachts vluchtte en ze zich net op tijd konden verstoppen. En hoe toen ze na de oorlog in Kiev terugkeerden naar hun flat, de KGB zijn intrek daar had genomen en zij daar niets tegenin konden brengen. Met blijdschap zei hij: *"We zijn al samen vanaf 1951."* (64 jaar!)

Ze komen nauwelijks meer buiten, soms Zor nog met een stok. We zongen een lied voor hen en baden voor hen. We gaven ook de Joodse Bijbel die enthousiast werd ontvangen.

"...ik weet dat er in Nederland mensen zijn met een groot hart..."

Vika en Tanja

Naast elkaar op bed

Omslag in stemming

Het volgende bezoek was bij Sveta. Deze vrouw straalde van blijdschap en ze getuigde van wat God in haar leven gedaan had. Dat was tijdens en na het vorige bezoek een jaar geleden. Ze leek ook een paar jaar jonger. Direct toen wij bij Sveta binnen waren, vertelde zij van de wonderlijke omslag in haar stemming na het vorige bezoek, toen ze juist naar het ziekenhuis moest. *‘Jullie zullen het niet geloven. Jullie bezoek en gebed heeft zo geholpen!’* Sveta stond voor een vierde operatie en wist niet wat ze moest doen. *‘Maar,’* vertelde ze, *‘toen een dag later de dag van de operatie aanbrak, ben ik naar het ziekenhuis gegaan alsof ik naar mijn werk ging.’* De doktoren hadden gedacht dat zij heel lang zou moeten liggen, maar dit gebeurde niet. Zij bleef ‘maar’ een maand in het ziekenhuis. Sveta’s ogen tintelden toen zij van de wonderen vertelde die God gedaan heeft; *‘Tijdens het vorige bezoek kreeg ik een kussen en een gebreide deken. Bij de ziekenhuisopname moest ik zelf een kussen en een deken meenemen! De deken en kussen kwamen dus precies op tijd...’* Ook vertelde zij van een rugzakje dat zij kreeg met een schuimlopende schouderband. Een gewone tas had zij niet kunnen dragen. Deze tas was perfect voor haar.

De belangrijke kaart

Maar Sveta had nog meer te vertellen. Want naast het kussen en de gebreide deken, ging er ook een kaart uit Nederland mee naar het ziekenhuis. Op de zevende dag, toen de hechtingen verwijderd moesten worden, lag er bij Sveta op de kamer een vrouw die erg bang was. Sveta gaf deze vrouw de kaart. Op de kaart stond de tekst: *‘Vertrouw niet op mensen, maar vertrouw op God.’* De vrouw werd helemaal rustig en belde haar later nog een aantal keer en zei: *‘De kaart is altijd bij mij en ik vertel aan iedereen hoe ik aan deze kaart gekomen ben.’* Sveta zei dat ze erg dankbaar is voor de kaarten met de Bijbelteksten in het Russisch. Sveta wees naar het schilderij met

Bijbeltekst dat Sien gemaakt heeft. Het staat op een goed zichtbare plek. *‘Iedere keer als ik het moeilijk heb, kijk ik er naar. Dan voel ik gelijk; God zal mij leiden. En soms kijk ik er ook toevallig naar; het geeft me altijd moed.’*

Sveta straalde tijdens het hele bezoek. Lida zei haar: *‘Ik ben bij niemand op bezoek geweest die zo blij is. Jij kan echt uitdelen.’* Dit bewerkte tranen in de ogen van Sveta: *‘Zo’n zware ziekte overkomt ons om iets in ons te openen. De ziekte die mij is overkomen heeft mij op een plaats gezet waar ik uit kan delen en door kan geven.’*

Sveta sprak over het ziekenhuis, dat er zoveel kankerpatiënten zijn, dat de patiënten soms met z’n tweeën in een bed moeten liggen; *‘Ze denken dat het toch nog gevolgen zijn van de Tsjernobil ramp. Ik was toen 13 jaar en heb meegelopen in een optocht terwijl er stralingsgevaar was, wat pas achteraf bekend werd.’* Sveta’s moeder bleek maar 48 jaar geworden te zijn: *‘Ik wil zoals haar zijn, zij hilde niet, maar ik ben wel emotioneel hoor.’*

We konden samen met haar God bidden, danken en eren. Hij leidde onze wegen naar elkaar toe. Het getuigenis van Sveta was voor ons ook zo’n bevestiging dat het werk en de bezoeken van Roechama door de Heer geleid wordt.

Maar ik blijf hier

Ons laatste bezoek was bij de oma van Dennis. Zij is oud geworden na de dood van haar dochter en ze heeft ook haar lichamelijke zorgen. Zij is

dankbaar voor haar sponsor; *‘Elke keer als ik haar spreid zie, denk ik aan haar. De sokken heb ik een heel jaar lang gedragen.’* Ze maakt zich ook zorgen over de oorlog: *‘Ik ben in Donetsk geboren en mijn zus die jonger is (75 jaar) woont nog in ons huis. Het was een grote stad met één miljoen inwoners. Heel veel zijn hierheen gekomen. O God wat gebeurt er allemaal?’* Dennis wordt 4 juni al 20 jaar. Hij heeft regelmatig optredens met een muziekgroep. Toen we voor haar gebeden hadden en haar een Bijbel en ‘Kom naar huis’ aanboden, zei ze dat ze beiden al had en dat Dennis het voor haar wel zou kunnen lezen. Toen vertelde ze ook dat Dennis aangeboden heeft gekregen via een programma voor een jaar naar Israël te gaan, maar dat zij het afgeraden heeft. Wij zeiden dat God Zijn volk verzamelt en dat zij Dennis veel beter kan laten gaan. *‘Maar ik blijf hier,’* was haar commentaar.

We reden naar ons hotel en samen met de anderen gingen we naar het huis van Koen en Ira om daar de sjabbat samen te vieren. Eerst losten we de busjes nog. We hadden nog heel veel kleding, schoenen en beddengoed over. Tot onze verrassing bleek Koen spullen te verzamelen voor Joodse mensen in het oosten. Ira: *‘Er is in Zaparozje een opvangcentrum waar 140 Joodse mensen wachten op het gereed maken van de papieren. Koen gaat er binnenkort heen, dan kan hij de spullen meenemen.’*

We hadden een gezellige avond, hoewel Koen niet aanwezig was, omdat hij in Israël was.

Zo belangrijk zijn kaarten!

“...ze getuigde van wat God in haar leven had gedaan...”

Het schilderij van Sien

Messiaanse Gemeente Zhytomir

Gods feesten

Op zaterdagmorgen vertrokken we nog voor acht uur naar Zitomir. In de Messiaanse gemeente werden we al voor 10 uur verwacht. Onze vrienden, de familie Telesman, stonden ons al op te wachten. De dienst, die ook voor doven werd vertaald, duurde wel 2 1/2 uur met drie sprekers, inclusief Wim. Er werd veel gezongen, voornamelijk Hebreeuws liederen, die daarna ook in het Russisch werden gezongen. Er was gebed, ook voor de Hollanders, het zingen voor jarigen, danken voor een geboorte en het opdragen en zegenen van de baby.

Het Woord van Boris Telesman was indrukwekkend. Hij sprak erover dat de feesten in Gods Woord niet Joodse feesten zijn, maar Gods feesten.

Over het verzetten van de datums en het veranderen van de feesten, zei hij: "Gods Woord zegt dat we niet iets toe of af mogen doen van Gods Woord."

Echte christenen

Na de dienst kregen wij boven in een zaaltje een heerlijke uitgebreide warme maaltijd. Behalve de familie Telesman aten ook de voorganger Arkady en zijn vrouw mee. We luisterden met aandacht naar de verhalen. Hoe onze vriend Boris door Arkady

als muzikant gevraagd was, terwijl hij toen nog atheïst was en hoe hij tot geloof kwam. Arkady refereerde ook nog aan de reis die de Joodse mensen van Chesed naar Nieuw-Lekkerland hadden gemaakt van 27 aug -2 september vorig jaar; "De directrice van Chesed in Zytomir, Sofia, zei tegen mij: "Nu heb ik echte christenen ontmoet." Ik zei: "Hoezo echte?" Toen vertelde ze, dat ze in Nederland was geweest, bij Messiaanse gelovigen: "Deze mensen leven wat zij zeggen. En zij houden van de Joden. Ik was helemaal in een shock,""

Arkady vertelde hetzelfde als wat wij ook ervaren: "De Cheseds waren 3 á 4 jaar geleden helemaal niet open. Nu wordt mij bij het geven van voedsel in een eetsalon gezegd: De mensen hebben niet alleen brood voor het lichaam nodig, maar ook brood voor de ziel. Dus kan ik alles vertellen."

Glorie aan God

Het was een heerlijke afsluiting van de week. Hoe zien we God aan het werk. Het is allemaal omdat Hij deuren opent, die niemand kan sluiten dat ook Roechama dit werk kan doen. Zo mogen wij een klein schakeltje zijn in het plan van God: "De Heere HEERE, Die de verdrevenen uit Israël bijeen-

brengt, spreekt; Ik zal er tot Hem nog meer bijeenbrengen, naast hen die al tot Hem bijeengebracht zijn." (Jesaja 56:8)

We reden nog anderhalve dag voordat we veilig thuis waren. De busjes hadden het goed gehouden, terwijl er toch wel een paar mankementjes waren.

Allemaal kijken we terug op een bijzondere reis met heel bijzondere bezoeken. We hopen dat er steeds weer nieuwe sponsors gevonden worden voor de steeds weer nieuwe Joodse mensen die op ons pad komen. Glorie aan de God van Israël!

Lennart, Lida, Job, Gijsbert, Jaqueline, William, Niek, Hans, Wim en Ria.

Er was ook een doventolk

Stichting Roechama

ANBI

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nw-Lekkerland

www.roechama.nl
info@roechama.nl
0184-683478

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678

M A C H T I G I N G S K A A R T

Ja, ik wil meedoen aan het adoptieplan van Stichting Roechama. Ik machtig Stichting Roechama:

- maandelijks € 25,- van mijn rekening af te schrijven om één Joodse persoon of familie in Oekraïne van het nodige te voorzien.
- maandelijks € 12,50 van mijn rekening af te schrijven om, samen met iemand anders, één Joodse persoon of familie in Oekraïne van het nodige te voorzien.

Ja, ik machtig Stichting Roechama:

- maandelijks € zeggeeuro van mijn rekening af te schrijven.
- eenmalig € zeggeeuro van mijn rekening af te schrijven.

Naam: Datum:

Adres: E-mailadres:.....

PC/Woonplaats:

IBAN : Handtekening:

Deze ingevulde machtigingskaart graag in gesloten enveloppe sturen naar:

Stichting Roechama
Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland